

Ex-Libris

Onlangs kreeg onze jongste spruit een boek ter leen: De avonturen van Pim en Pam. Het trak bijzonder mijn aandacht. Niet vanwege den inhoud. Want ik laat die zware stukken altijd over aan Vrouw met een groote letter en kroost met een kleine letter. Maar het boek droeg op het schutblad een fraai Ex Libris met familiewapen en naam van den met onzen jongste bevrienden eigenaar.

Ik werd er jaloeersch van.

Niet van dat familiewapen.

Familiewapens doen me dikwijls denken aan den weledelen heer Jan Adam Kegge uit de Camera Obscura, die om voor „de groote hanzen en adellijke heeren” niet onder te doen, zich ook zoo'n dingsigheidje had aangeschaft. Ik mag dat niet van gearriveerde ververs (mijn tante uit Voorschoten, die het weten kan, noemde een huisschilder altoos verver ter onderscheiding van schilders, kunstschilders wel te verstaan) en ik mag dat ook niet van geavanceerde handels- en kantoorbedienden. Die menschen laten wapens maken zonder nauwkeurig onderzoek van hun stamboom, dus altijd zonder één balk in het wapen. En aangezien ik noch tot „de groote hanzen en adellijke heeren”, noch tot de gearriveerde ververs, noch tot de geavanceerde handels- en kantoorbedienden behoor, heb ik aan zoo'n wapen geen behoefte. Trouwens: als ik er een zou doen ontwerpen, was — vanwege mijn afkomst naar het bloed volgens Zondag 3, vr. en antw. 7 — het aantal balken in mijn wapen legio: bastaard en geen zoon!! Daarin sta ik bij „de groote hanzen en de adellijke heeren” niet achter. Ook niet bij de gearriveerden en geavanceerden.

Geen familiewapen dus.

Maar zoo'n Ex Libris!

Weliswaar heb ik wel eens een boek van een schilder in huis gehad, dat de sporen van vijftig gebruik kennelijk droeg en zoo'n Ex Libris miste; ook wel eens een boek van een verver geleend met een Ex Libris, terwijl het boek in maagdelijken staat verkeerde en volkomen onbeduidend was, zoodat 't blijkbaar meer tot verfraaiing van 's mans boekenkast dan tot verrijking van zijn hoofd en hart diende, maar ik ging er toch voor voelen in dezen het voorbeeld van den verver en niet van den schilder na te volgen en mijn boeken van een Ex Libris te voorzien.

Niet voor mijzelf.

Maar voor Leentjebuur.

Want die vergeet permanent mij mijn boeken terug te bezorgen.

Een Ex Libris zonder familiewapen.

Maar met een bijbeltekst.

Zoo:

EX LIBRIS D. E. C.

De goddelooze vraagt te leen en geeft
niet terug. Psalm 37: 21a.

D. E. C.

Christus is, de Zoon van den levenden God. Durft Hij zich Spruitte noemen: Archeeg en Vrijmaker ook van het Eerwaarde Sanhedrin?

Welnu, toen de hoogepriester dien eed vorderde, toen mocht de Priester-Koning niet zwijgen. Hij ging het Woord bedienen, en gaf toen, door verwijzing naar een dubbele profetie (die van Dan. 7: 13 en die van Ps. 110) de openbaring Gods weer door, aangaande den Messias Gods, niet dien van Kafafas' theorieën, doch dien van de Schriften. Hij aprak zijn „ja” op Kafafas' vraag: zijt gij de Messias?

Dat was maar een kort woord: JA, dat zweer ik. Maar nu komt de vraag: WAT IS DAN DE MESSIAS? En die vraag is alleen te beantwoorden in een dienst-des-Woords: Daniël 7, Psalm 110. In dezen Woorddienst wordt de korte eed van Christus daarom expliciet gemaakt. Hij vindt, dat de mensch bij n a m e n - a l l e e n niet leven kan, doch bij het Woord, dat van den mond van God is uitgegaan. God gaf geen namen en geen losse aphorismen, doch Hij gaf openbaring van zichzelf en van zijn werken in een samenhangend geheel, van verhaal, van profetie, van leer. En van zó'n openbaring is de Christus nu diaken, bedienaar. Dus móet ook Hij aan den naam Messias zijn bijbelschen inhoud geven, opdat Levi noch met een impliciet, noch met een valsche geloof naar de sjeool zou gaan. Ook Kafafas dient zijn „ja” of „neen” te richten op Gods geopenbaarde werkelijkheid, niet op een joodsche utopische idee, al of niet gehypostaseerd in een „persoonlijk” gedachten Messias.

Hoor dus wat Christus-Melchizedek tot Levi zegt:

In afwachting van wat de naaste toekomst brengen zal, zullen we ditmaal deze rubriek niet bezetten met copie over gebeurtenissen op het kerkelijk erf (en thans ook niet reageeren op door de feiten zelf weerlegde of inmiddels reeds achterhaalde sneltrein-reacties op onze laatste artikelen), doch een onderwerp aansnijden, dat ons al eenigen tijd op het agendum scheen te moeten staan. We bedoelen een enkel woord over het thema van den „Priester-Koning”.

Dat is „theologie”, zal iemand zeggen; maar ik zou willen antwoorden: het lijkt me eerder nog een stuk van onze belijdenis, en van de Schriftuitlegging, en van de prediking, en van meer dingen, die rechtstreeks het kerkelijk leven raken. Ik geloof zelfs, dat ze heel het vraagstuk van de kerkelijke tucht in Oud en Nieuw Testament betreffen; want de priester is oorspronkelijk gedacht als ongewapend (voor wat de wapens van den koning betreft; de priester heeft het zwaard-van-staal niet); en de koning is oorspronkelijk gezien als wel gewapend (dwingende zwaarmacht). Nu krijgt men overal, waar de duivel gaat werken, tweeërlei. Eerst de poging van den priester, om met zijn eigen „zwaard” (‘t zwaard des Geestes) niet tevreden te moeten blijven, doch om of zelf (b.v. door de priester-dynastie te misbruiken voor dynastiek geweld) een soort van stalen zwaard voor zich te laten smeden en slijpen, of den koning tot zijn vasal te maken, hem te ringeloozen (wat iets anders is dan hem de bevelen van beider God te komen zeggen en verklaren). En daarna komt, waar de duivel gaat werken, nu ook, van den anderen kant de poging van den koning, om met zijn eigen zwaard (dat stalen wapen) niet tevreden te moeten blijven, doch het zwaard van den priester (het Geestes-zwaard) aan zich te onderwerpen, den priester dus afhankelijk van zich te maken, en op te troden als gelijkshakelaar-met-staatsgeweld, pontifex maximus. Satan maakt altijd tegenstellingen daar, waar God onderscheidingen maakte. Hij speelt dus altijd den ongewapenden priester tegen den wel-gewapenden koning uit; en speelt meteen de Geesteszwaarmacht tegen de geweldszwaarmacht uit. Een koning met priesterwapens, dat is de ééne karikatuur, zeg maar: het eene monster. Een priester met koningswapens, dat is de tweede karikatuur, het tweede monster. Dat loopt dan van twee kanten uit op verderf van de theocratie onder het Oude Testament; dat loopt daarna ook weer uit op vage droomen over 'n nieuwe theocratie, met nieuwe schending evenwel van de openbaringshistorische winsten en van de kretuurlijke ordeningsgrenzen in de dagen van het Nieuwe Testament (Van Ruler). Dat loopt altijd en overal uit op vertroefelde conflicten tusschen kerk en staat, van roomsche zijde, en ook van den kant der eenheidsstaten. En, het laat zich straks zien ook in een verkeerde toepassing van de kerkelijke tucht. Het wordt straks openbaar in dat monstrueus geschied van den Antichrist tegen Jezus Christus.

Want de Antichrist is geweldhebber in een priesterpakje, maar dan gefabriceerd en met emblemen versierd door de heidensche religie (scheppselvergoding). Hij wil straks alle religie-instituten gelijkshakelen in den staat, den wereldstaat, en noemt deze instituut-kneveling opbloei van de religie-als-organisme: hij is geweldhebber in institutairen zin, maar heet liefst „hoofd” in den meest organischen zin. En tegen dat het zoo laat is, zullen de laatste christenen zichzelf op den weg naar het schavot moeten begeleiden met de hymnen van h u n P r i e s t e r - K o n i n g, Jezus Christus.

Het gegeven van den Priester-Koning is dus geen kwestie voor „theologen” in valsche onderscheiding van „belijders”. Alleen de Satan — zie boven — maakt ook van deze onderscheiding een schéiding.

We hebben temeer reden om onze lezers met dit onderwerp te helpen bezig zijn, omdat prof. Holwerda in zijn inaugurele rede er mee bezig geweest is. De rede is sinds verschenen bij de firma Littloof in Terneuzen (1946) onder den titel „De Priester-Koning in het Oude Testament”; en ze blijft voor ons bijbelonderzoek in hooge mate stimulerend. Ik herinner me nog, wat prof. Greijdanus me toefluisterde, toen we naast elkaar zaten in de Nieuwe Kerk, en de nieuw opgetreden hoogleraar aan „de toespraken” toegesproken was: „ik geloof, dat onze School aan collega Holwerda een goede aanwinst heeft”. Prof. Greijdanus zei niet zoo heel gauw dergelijke dingen. En ik haal het op, omdat het mij trof juist om wat de redenaar pas gezegd had. Hij had immers iets opgemerkt, dat een exegeet als Greijdanus, die meteen alle dogmatische kwesties kende, en ze ook bij zijn exegese te pas bracht, wel sterker moest hebben bezig gehouden, en wat, als hij erover zou hebben moeten tobben, of „nog-eens-eerst-even nadenken”, met het uitspreken van een dergelijk troostelijk oordeel nog even zou hebben laten wachten. Ik bedoel, dat prof. Holwerda in zijn bespreking van psalm 110 ter zake van de bekende vraag: waarom noemt David zijn Zoon zijn Heer? geantwoord had: niet omdat die Zoon van David ook God

is, want, al is dat volkomen waar, en bij alles in rekening te brengen, de psalm spreekt daarover rechtstreeks niet. Neen, David noemt zijn Zoon zijn Heer, zijn Meerdere, omdat die Zoon twee ambten heeft, twee ambten, die in 'n unie verbonden zijn. David zelf heeft er maar één (koning) en mag ook niet meer dan één hebben; maar zijn groote Zoon heeft er twee: koning, met alle macht, straks ook geweldmacht, maar tévens priester, die dan ook allen dienst verricht, den dienst straks van de zelf-offerande een Koning dus, die zijn macht grondt niet op het bloed van anderen, doch op zijne eigen bloed; die heerscht door te geven, en dan wel zichzelf geheel te geven. Te geven tot in den dood.

Prof. Holwerda heeft bij de bespreking van de oud-testamentische openbaringsgegevens aangaande den Priester-Koning óók gehandeld over de vraag, hoe b.v. de profet Zacharia den priester-koning zag. Men weet, dat Zacharia de opdracht kreeg, een „kroon” (maar het woord kan ook „krans” beteekenen), een kroon-of-krans dus, te zetten op het hoofd van den hoogepriester Jozua. 't Was na de ballingschap. Wat is het nu, vraagt hij, een kroon (koningskroon) of een krans? Is 't een kroon, DAN zou een met de koningskroon gesierde hoogepriester type zijn van Christus als Priester-Koning. Maar prof. Holwerda vraagt: kan dat? Kan de priester met de koningskroon nooit type zijn van den Koning, getooid met den priester-tulband? Is hij niet veeleer zijn rivaal? Deze, en nog heel wat andere vragen en antwoorden brengen den redenaar dan tot de conclusie, dat hetgeen op Jozua's hoofd gezet is geen kroon was, maar een krans. „Natuurlijk kunnen ook koningen dien dragen, doch dan niet op den dag van hun ambtsaanvaarding, doch op dien van hun bruiloft b.v.” (bl. 21). Jozua kreeg dus „geen koninklijk ambtsbleem, doch een krans van sieraad en van eer, een teeken van glans en blijdschap” (bl. 22). Een teeken, dat straks zoowel David als Levi (Aäron) tot rust zullen mogen komen — indien zij dit woord gelooven — door Hem, die twee ambten tegelijk bedient, zonder het ééne aan het andere óNDER geschikt te maken: Jezus Christus, Priester in volkomen zelfovergave (tot in eigen dood) en Koning met van deze zelfofferande nimmer abstraheerbare machtsbevoegdheid en -oefening.

Het woord „rivaal” (mededinger, concurrent) hoorden we zooveel gebruiken. Terecht. Want als straks de Priester-Koning van psalm 110 (naar „Melchizedeks ordening”) voor Kafafas staat, dan staan daar twee „rivalen” (in Kafafas' oog) tegenover elkaar. Kafafas wil graag een nieuwen glorieuzen koning, zeg maar een nieuwen „David” (messias) zien, lever vandaag dan morgen. Maar, dan moet deze de Romeinen weggagen, en dan moet de priester dien koning kronen, d.w.z. hem afhankelijk zien onder de priestermacht. Het zwaard-van-ijzer sta dan onder het gezag van den man, die het zwaard-van-Geest heeft, maar „hij weet niet, van welken geest of Geest hij is”. Kafafas kan de profetieën aangaande „Melchizedek” niet meer lezen: er ligt dat „deksel” op zijn aangezicht bij 't lezen van het Oude Testament. Hij ziet in ieder die de priestermacht beknootten of doorbreken wil, zijn concurrent.

Hij weet dan ook meteen, wat, indien men den Nazarener laat doorgaan met preeken, op het spel staat. Indien die Nazarener de Spruitte wezen zou, dan zou de vrijmaking, de verheerlijking, de restauratie van Aärons huis aanstaande zijn?

Och, het knaagt aan Annas' en Kafafas' hart, dat van een glorificatie van Aärons huis niets is te zien: men moet voor een executie (althans voor die van zoo'n candidaat-Messias) verlof vragen bij den Rijks-commissaris: het ratificatierecht voor zulke kerkelijke besluiten van Aäron ligt vandaag bij de „wereld”: bij Pilatus, en den Keizer van Rome. „De dag der kroning” zou aanstaande zijn? Politieke rotten laten zich niet zoomaar vangen door overspannen enthousiastelingen. En — al zou die dag der vervulling van Aärons Huis aanstaande zijn, dan zal het feest toch zeker niet van dezen gebondene afhangen? Een kroon? Een krans? Wacht maar — een doornenkrans, zoo straks. Kafafas zou zich geneeren voor een zaligverklaring van Godswege onder assistentie van „dien man daar”.....

Want, wát dit tweetal Annas-Kafafas ook zou verdragen: niet eens de idee kan het verkroppen, dat deze, of een dergelijke in de dagen van h u n e p i s c o p a a t de zon van den voleindingsdag zou laten opgaan. Trouwens, over die volinding heeft Kafafas, heeft ook Annas, zoo zijn eigen gedachten. Zij gaan in de richting niet van een bulgen van het hoofd voor een Bekranste, doch veeleer in die van: zelf als priesterlijk bekrante diplomatiek beschikken over, en spelen met de kronen van de koningen der aarde, en ook met de kroon van elken eventueelen Messias, „Aäron” wil zijn m a c h t s p o s i t i e niet verliezen.

En daarom staat Kafafas plechtig op van zijn zetel, en bezweert Christus bij den levenden God, dat hij nu zeggen moge, ronduit en zonder omwegen, of Hij de